

1832 წელსა.

104.

სულიერატურონი ნაწილნი

წესი უმჯობესი

✓ მოკლე განხილვა ქართული სალიტერატურისა ანუსიტუვიერებისა დასრულება

ღირსება ღილისა მის მწერლისა იოანე პეტრიჩისა შესაძლებელბარს გვსცნათ ანტონი კათალიკოსის მიერ თქმულსა ლექსსა შინა, რომელიცა აღფრუობილი თხზულებათა მიერ შისთა ვსწერს შემდგომხი:

ორთავან ერთი უეჭველად თანა გჳამს.
ანუ ჭილოხოვოსეოდ სიბრძნის მოუყარედ,
ანუ პატავ ცემა სსუთი ჭილოხოვოსთა.

ამას გუნასწავებს ღეთისშეტყველი გგრიორი,
ირონის მიმართს შინა ჭიკოლოსოჭოლის,

* * *

აწ რა შევეხე კალოშა იოანნი,
ღამათრო შენმან ქსენებასა სურვილმან,
რა ვუხსთქუა შენლამი განლიგებულმან ამით,
ბრძანებბისებერ მოძღურისა შენლა პეტრე,
მწარს მაგრა ღირსი ხალა ვუპოვოშკა სიტყუა:

* * *

არ შესაძლოარს ღემლა ესე მამათ,
რათა ვამსგავსო ფრასთა შენთა სიტყუანო
ხოლო თუ არა ფრასთავე შენთა მალაღთ,
იქებოღმეტა რაჲ სამართალ ესე,
ვინა ღუმილი სათანადოებს აქა.

* * *

მაგრა ვინათგან სურვილი არს უღიღეს,
ყოველსა შინა ჭ შენლა მსურის ფრიალ,
ამისთჳ არა კადრისა ოღენ ქონვა,
არს შესხმად შენლა უბრძავესო ბრძენთა შორის,
არაშუღ თქმული შენლა ოღენ სურვილი.

* * *

ბნინვენ მარკუაღნი კმეულნი შენგან დილო,
 რომელნი დარჰთენ ლექსთა განმავიზარად,
 ელვენ ლექსები ძვრუას სპეკლთა უმჯობეს,
 ბრწყინვენ სიტყუნი ვარსკვლავ მღვდმარეობენ,
 თაენი მზგობენ შარაენდთა განმტყენი.

* * *

ცობენ წყრღანი შენი სამყაროებენ
 წინაღობება ყოვლად ღაჭურღვევლობენ
 აღმონინება ყოვლად მაუახულებელ,
 დატყვიცებანი მლიერებენ ყოვლითურთ
 ხალღო უკუთქმა ვერაენ დაატყვიცოს.

* * *

შენ ჭილოხოზს სამართლად იზერწორღე
 ძმად ვითარმედ, არათუოდენ ნიფონი,
 იცნი ვანუფით, არამედ მიზენნიცა
 მყოფთად ჭქმნილთად ზედმწევნილგებ კმაღლად,
 ამისოჯს ხარ ჭქმმარღ ჭილოხოზს.

* * *

ასტროლოგიებს ჭქმმარღთ გარღმომტყემა,
 დიადოხოლებ პროკლეს განსაკვირველო,

ვით იგი პლატონს ენაცუქლას იოანე,
 მგფურ შენ პლატონს ელიადოხე ღირსად,

* * *

განმარტუბანი ვაგუიროთ ღვთის-მეტყუელთა
 ღვთისმეტყველ აღძრულ ჰქმენ იოანნი ღიღო,
 სტისოლოღოსებ მოკლეათ შინა ღიღათ,
 ათათ შაირთა შორის თუთოთა ვიბეთ,
 იოანესათ ერთსახელისა შენის.

* * *

მეტყურას თქმანი სათთველთანი ღიღო,
 აშიიტვიკე აშიირ აღამაზენ,
 ატვეკელობა ქართულუბრ, დაღვესულ-ჰყვენ,
 რიტორებისა ავექონ ჰმაგალითოვ,
 ღრამმეტკოსებ წიგნთ მთარგმნე მალაღ ფრასღ.

* * *

იოანისნი ბრწყინვენ ლექსნი მშინანი,
 წაღკოტყუავიან მწიფენ ხილნი ხიანნი.
 ფიზან სუნნელთა მისნი შრომან იანი,
 მისნი დათხზუანი დიოს კრონოსიანი,
 სიმღთროთ სსჰათა უზეს ურველად ციანი.

* * *

შენ ჩლოსოქოსთ საქმე მოწასძინანი,
 შენ სტოიკებრნი ს ტყუთ სპეკლმინანი,
 შენ პერპაგოს ცნობანი სალხინანი,
 მოაქართუღენ, ქართლი ჰქმენ ათინანი,
 ჰირნი წარგუხადენ უმეცარ საწყინანი.
 ჩუქცა საკმაოდ უურადღებითა წარვიკითხეთ უკუდავნი თხუთ-
 ებანი მისნი, იგი განბრძნობილი კმადათ სწავლითა ბუქლთათ
 სამაგალითთათ თხუთებათათ, გაღმონერგა სამშ-
 ობლოსა მამულის შინა თუსსა შეენიერნათ უკავილთა სი-
 ტყვეებისა ბუქლისა ელლადისათა მუნითგან მამულისა შინა
 ჩუქცა განგრცელდენ სწავლანი, განმრავლდენ წიგნი ზ
 სასწავლებელნიცა, ესრეთ, რომელ შეუობა თამარისა, რომელი-
 ცა შეუღვთ მას, აქო ვაგარებითს ეპოსად სიტყვიერებისათს
 ჩუქცისათათ თამარ დედოფალი მოატყუვთ კვილი მოქმედ-
 ბი ასა უურადღებ სასწავლათა ზეკლოვნებათაში იგი განა-
 ღვიბებდა სუთსა შინა თვათოფულისა გრძნობასა კვეთებისა-
 სა განათლებისადში ვშობდა ტლანტათ ზ სათნობასა დრო-
 მსა მის შვიტბუტებთა აქცა ვპებდავთ სახსოვრად, მრავალ-
 თა აღილითა შინა ისილვებიან შეუანიერებანი კლოვნებათა-
 ნი რომელითაცა უოველი ტლანტი ზ ლაბაგანმლიდრებუდიყო-
 ლრო ესე საქართველოსა შინა იწოდების ოქროვანს

ს ა უ კ უ ნ ე ლ ე

უკეთეს ვინმე განვითარებულითა კაცთაგანშინ შიილთს
 შრომა, ჭ წარმოადგინოს ღაწვლილგებით უუცხოველგისი
 გამოხატუა უოველთა ღვაწლთა გვარგვანისისა ღღლოუთისა
 ჭ ჩინეუთთა მწერალთა მის ევაზისათა, შაშინ გავლდვთ
 შესაბლგებლარს ღარწმუნებულყოფად, რომელ ესრეთი ის-
 ტორია შიადტეკლას ავს ზელა უურადღებასა უოველთა განა-
 თლგუთთა შვარკეთასა. შ.შინ ისილდვიდენ, რომელ შვი-
 რელ ცნობადი საქართველო არს ეგრძო ღირსი უურადღე-
 ბისა ჭ რომელ უოველთა ვაგებთა ჭ აოკრებათა თანა
 სხუა ჭ სხუათა ღროთა შინაშემოქცეუთთა, აქვდა მას
 ხაუნჯე სწავლათა ჭ სიტყვერგებისა, ესეოდენვე შიილდარი
 ვითარკა სხუთა შვარკეთა მის ღროღასათა. ესრეთ ღროსა
 ამას საკუთხარ იქებოდენ თხისნი ტუბილკუშოფანნი შწერა-
 ღანი თრნი შროზაიკინი; შიადე სონეთი ჭ სერგის თმო-
 გველი ჭ თრნი შოლდექსენი: რესთავეფლი ჭჩახრუხაძე თხშუ-
 ღებთაგან შათთა სამაგაღლითონი შენახუთარინან აქამო-
 შდე თრნი შროზაიკურნი თხშულგებანი ღარწმუნებანი ავ-
 ქიონის შოსე სონელისა ჭ ვისრამიანი სერგის თმოგვე -
 ღისა ღაუასებუთარინან თრიალ შილთად ჭ ღაიღებთან რა-
 ცხება შორის შირველთა ქმნილგებათასა შუქნიერგებისაგამო

მიუხაბველისა ფრანისა ჭ აღმშენებლობისაგან მომავალითა
სახეათა.

დასამტკიცებელად მისსა, რომელ სიტყვიერება ჩუქნი
ყოფილთა შიდალსა ხარისხსა ზელა სრულებისასა, საკმაო
არს წარვეუდგინოთ განათლებულსა სჯასა ლექსნი რუსთავე-
ლისანი - ვეფხვისტყაოსანი.

შეორე ლექსი ჩახრუხადისა თამარისანი - ქება თამარ
ღვთოფლისა უშაგალითოდას თანკობისაგან მოთვისსა ჭ
მწელის ვჟარისაგან მოსტინათსა ფრიდშესანიშნულთარს.

ზომიერა ჭ განწყობილი ქმა მისი აწარმოებს სმენისა-
თვისსანიამოვნოსა სიმჭონისაჲ ხოლო გამოსტყაილიათა,
ცვალებათ ჭ კმარებასსჟა ჭ სსჟათა მნიშვნელობათა მსგავს-
კმოცანებასა შინა ლექსათსა შეადგენენ მანკილგონიერებასა
ანროსათა.

შემდგომად თამარ ღვთოფლის სიკვდილისა ქართულსა
ლიტერატურასა არა აქვრლთ ესრეთი წარმატება ჭ მსგავს
ლობა განათლებისა, საზოგადოდ იყო დაწყნარებული მი-
ზეზნი ამისნი იყვნენ ზედღასხმანი გარემოთა ბარბაროსთა-
ნი, რომელნიცა ჰყოფდნენ ხშირთა შეიწროებათ ჭ ღიღობა
მოკვრებათა ყოველსა ეამსა მოვლოდნენ ტყვევსა ჭ არ-
ვიან საქარღველოს მცხოვრებთაგანი იყო დაჩქმუნებული

ოვსსა უშეშროებასა ზედა. ესე ვითარი მწესარებითი მდგომა
 მარეობა საქართველოდსა განგრძელდა დიდხანს, ვარა
 ყოველსა მას დროსა პოეზიასა და რეპუტაციას, არამედ
 დროსა სპარსთა თანა მძვრობის დამტოვებისასა კვლავ
 განიცემოდნენ ტყვედნი კმინი გალლობისანი საქვედელად
 განგრილთა წყლთა.

განგრძობასა შინა საქმესაროსა მის დროდხასა, სუ-
 ლი სიყვარულისა დიდებისათვის მამულისა არა გავტრა ნათუ-
 საგთა შორის ივერიისათა. შირავათთა თავადთა აქვდათ
 მტარედი ბოლოცკვა წიგნთა ბუნებითა ენასა ზედა თვისა.
 უკანასკნელ ბიგნი მოეცნენ შინა მოებათა მონასტრთა გან-
 არა ძალთიძს, რათა არ მოყისენო აქა შეეყ თეიმუ-
 რაში, რომელიცა დირსარს ჟურდებისა მადლობისა შირავა-
 დთა აღმატებულთა დეესათათს, მისმიერ თხმულთა. ისტო-
 რია ქებო გვატნობებს ჩქელ მეთესა ვახტანგსა მესუთესა,
 რომლისაცა უშთავრესი ზრუნვა მიქვეყნოდა აღმზრდასა ზედა
 ყრმათასა. შინ ვარაახლო წიგნის ბეჭუტა ზე უეყარდა რა პო-
 ეზიას, თუთა დამტოვდა ჩქელ შირავაქანი ნათუთნი სტინთ-
 ემინდებისა თვისისანი,

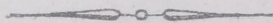
ეპოსამან აღდგინებისა ანუ საფუძვლიანისა დამყარე-
 ბისამან სწავლათა მამულისა შინა ჩქელსა იწყო თორუმამეფასა

საუკუნესა შინა, ესე იგი დროდგან ირაკლის ტახტისა
 ზედა ასვლისა. ელვარებიანი ძღვევანი გმირისა ამის მეფისა-
 ნი ჰმობდნენ ყოველთა შორის სულსა შაირმეფეველებისასა.
 დროსა ამას უძებნეს პატრიარქებისა ღიებობის კათალიკოზნი
 ანტიონი პირველი, რომელსაცა აქვდა ვრცელნი ცნობ-
 ბანი ყოველთა სწავლათა შინა ღ ტალნატი სიტყვიწ-
 რებასა შინა. მას საკუთრად უყვარდა ჭოვნი ბუნებო-
 თი ლიტერატურა, ოდეს იმყოფებოდა იგი არსიებისკო-
 ზოსად ელალიძისა ლუბერნიასა შინა რუსეთსა ღ სრულ-
 ჰყო მან თავი თვისი ლათინურის ენასა შინა, მაშინ შეთხზა
 ვრცელი ქართული ღრამმატიკა, ღაწერა კატახინისი, ჰსთარ-
 მნა ქართულად კურსი ბაუმეისტრისა ფილოსოფიისა ღ შემ-
 დგომ მოსკოლისა თვისისა საქართველოსა შინა, ღაწენა რაოდე-
 ნნიმე სხოლანი, რომელთაცა შინა გარდიცემოდნენ :
 ღრამმატიკა ღ რიტორიკა, ისტორია ღ ლეოღრაფია, არიშ-
 მტიკა, ფილოსოფია ღ ლოგოსმეტეველება. აქ შეთხზა მან
 ვრცელი ლოგოსმეტეველება, ოთხსა ნაწილად ღ მხამეტეველე-
 ბა ესე იგი მიგებანი პირისპირ ურწმუნოთა. მან ეგრეთვე
 თარგმნა სომხურის ენილამ რიტორიკა მისიიარისა, შეთხზა
 წყობილხიტეულობა, რომელიცა გვაცნობებს ჩუქრ ოცდაათს
 წმინდასა, ოცსა ჩინებულსა შიფისა ღ სამოც ღ ათსა განსხვავ-

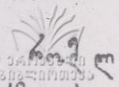
ებულისა მწერალსა მამულისა ჩუტნიასა მან ეგრეთვე
 რაოდენიმე ორასი ჰატივად შეფის ირაკლისა შემთხვევით
 ძლიერათა მისთა სპარსთა ზედა. შრომიითი მისითა შერტგენილ-
 არს ისტორიის საქართველოს მეფეთა ჰ სსუანი ისტორიულნი წიგ-
 ნნი. ისტორიკოსი ვახუშტი, ულხან, ვახტანგ ჰ დიმიტრი ორბე-
 ლიანაშვილი, ყოვლად სწილვედლო გაილისი, ასე ერისთავი,
 დიმიტრი ციციანოვი ჰ სსუანი განსხვავებულნი შუტნიერ-
 სიტყუაობითა, თხზულებანი შათნი სტისად ჰ პროზად ღირსარ-
 იან გონებგანმხილველისა ყურადღებისანი.

ს. დოდაგვი.

აღმოსავლეთის ლიტერატორა . . .
 ანუ ელოტი ანუ ღირსახსოვარი შემთხვეულება .

ერთს კვლამწიფეს ჰუვანდა ერთი დიდი ყვინი, რომელიცა
 ასრულდება თაფისს ვალს ჰ ღლე ჰ ღაშე ემსახურებოდა მას
 ფრიად ერთგულად. ერსთელ განიზრახა, რათა დაუტეოს მეფის
 სამსახური ჰ შეუღებეს ერთს ღმერთს, ყოვლისა შემოქმედისა,
 რადგანსამე ღღეს არგამოცხადდა იგი მეფისთან. განკვირებულნი
 ქცევასა ზედა მისსა, შრომუარა მეფე დიდსა ამას ვატსა ჰ ჰვი-
 თხა: რად შეგე მახვია. შენ, რომელ დამიტყვე მე ჰ ჩემი სამსა

ახურიცა! მიუგო ვეზირმან, მე რა გიტყვი შენ ამისთვის რომელი
 შე შევნიშნე სუთი ჩვეულება შენი, რომელთაც აწარმოებს
 ჩემ შორის სიძულვილი შენი, ამისგან მოთქმული, რათა შევედგე
 სამსახურსა ღვთისასა. ზ ვეძიო ერთი ნება მისი: კელმჩიფემან,
 ჰკითხა მას: რომელი არიან ხუთნი ესე ჩუქულებანი, მიუგო
 ვეზირმან: ა) ყოველსა დროსა ჩემისა მეოფობისასა წინაშე შენსა
 შენ ყოველთვის იჯექ ზ მევი ყოველთვის ვიდე ზ ვემსახურებ
 ოდი ზ არაოდეს შეაღრსებდი რაჯღო მასა; ხოლო აწ ვემსახუ-
 რები ესრეთსა არსებასა. რომელიცა შადღევს ნებასა ყოველ-
 თვის ჯღო მად. ბ) ოდესაც შენ გეძინა, შე ვალი შადღენა გავფ-
 თსილგობდი ზ რაშეფარე, ხოლო აწ ვემსახურები არსებასა,
 ყოველთვის შდვამარესა, რომელიცა ერთს წაშსაც არ დაიძინებს
 ზ თუა მე შეფარავს. გ) ოდესაც შენ სადიღზელ ჰბანდებო-
 დი, მიირთმევდი ტუბილს საჭმელეებს, ზ მე ვი არაოდეს არას
 შომცემდი; ხოლო აწ ვემსახურები ესრეთსა არსებასა, რომე-
 ლიცა თუა არას ჰსჭამს, არამედ მე მზრდის ზ შაჭმევს. დ) მე
 რთი ყოველთა აშადღევს არსების ჰურ-
 სა; ხოლო არავის შაღუბს, მისცეს მას;
 ე) მე ყოველთვის მეშინოდა, რომელ შენ მოჰკვდები ზ
 შემდგომ გარდაცულისა შენისა არგოცოდი, რად შევემთხვე
 ვოდა; ხოლო აწ ვემსახურები ესრეთსა არსებასა, რომელიცა

ბრძოლებს: ღმერთი არს უოველთა ცხატობა
 ველთა სუბვლავი) მე მარადის შემინოდა,
 რომელ უკეთუ რამიმე შევსცდები, მაშინ მიმცემ მე ბოროტსა
 სიველიდსა; ვუფასურები ესრეთსა არსებასა, წინაშე რომ-
 ლისა ცაათასჯერ-რომ შევსცოდო, უკეთუ ერთჯერ მივმცევ
 წინაშე მისსა თუათთა გოლებითა ჭკვისხოვ მოტყუებისათა
 ცოდნათა ჩემთა, მაშინ იგი მოუკლებელისა კეთილობისა მებრ-
 თვისა მომიტყუებს უოველთა ცოდნათა ჩემთა ღმერთი. ჭკმ-
 მარტობა უოველთა ცოდნათა მოგვეტყუებს.

უბნობენ, რომელ ბაბილონის შეფე ჰარუნ აღრამილ მიდიოდს
 რა ერთჯერ სანადიროთ, ნახს ერთი მოხუცებული კაცი, რომ-
 დელიცა შეშობდა ბაღსა შინა თვისსა ჭკრავდა ნიჭების ჩესა. ჰარუ-
 ნი მივიდა მასთან ჭკითხა: „მოხუცო რაოდენის ჩლისა ხარ-
 ლოთის ჩლისა, (მიუგო მოხუცთან. ჰარუნის ვეზირმან განრისხ-
 ებით დაუფვირა. მოხუცს: „როგორ ვბედავშენ უამროთ თქ-
 მასა წინაშე მეფისა. მიუგო მოხუცთან, მე უამროდ არ-
 ვამბობ: ვინაა მთვან გონიერი ფრიად აღვილად მიჰხედება, რომ-
 დელ ცხოვრება უგუნურებით ჩემშიერ განტარებულთ ღროსა სი-
 ყრმისა ჩემისასა არიწოდების ცხოვრებად თანა წორ ღროცა
 შეუფობასა შინა მანსურისა, შემაჩრჩვებელისა ჩუბნისა ჭ დაშ-

ღვრდლისა ესეოდენისა სისხლისა უბრალოთა, არ შეირაყუბნის
 დროდღენი განტარებულნი მწუხარებასა ზე შიშისა შინა არსუ-
 რა შეირატოს ცხოვრებად. ხოლო აქ არს მხოლოდ ოთხი წე-
 ლიწი, რაც ჩუქნ, ღროსა ჰარუნ აღრამილისასა ვჰსარგებლ-
 ობთ მშვიდობითა ზე განსვენებითა ზე იმ დროდთგან ვრატც სი-
 ცოცხლესა ჩემსა. „ჰარუნს ფრიად მოეწონა მოსწრაფებული
 ჰსუხი ზე აჩუქა მას ათასი ოქრო, შემდგომ შვითხა მას: „ჩე
 ვსე, როდის გამოიღებს ნაყოფსა. „ მოხუცმან მიუგო: წინაჰა-
 რთა ჩემთა დაუნერვიათ ხენი ზემე ვჰსაჰამე ნაყოფნი მათნი.
 ახლად შუც ჩემს რიგზედ დაგჰრგამ ჩემნი შვილის შვილი ისარ-
 გებლენ ნაყოფითა. „ საუცხოვოთ: ჰსთქუა: ჰარუნმა ვიღვე
 მისცა მას ათასი ოქრო. მოხუცმა განკვირებითა ჰსთქუა: „
 ესრა ბედნიერება შეწია. ვინცა ჰნერგს ხეს, იგი მხოლოდ ოცს
 წელს შემდგომ ჰსაჰამს ხილსა მისსა, ხოლო მე დღეს ჩავსნი ზე
 უმაგალითოდსა. მოწყალეებისა ზე უხვეებისაგან კელმწიფისა, ღღ-
 საჰე ვჰსაჰამ ნაყოფთა. „ ჰარუნს ვიღვე მოეწონა სიტყუა მისი
 ზე მესამედ აჩუქა მას ათასი ოქრო, ვინამთგან ესრეთი იყო
 უხვება კელმწიფისა ზე წავიდა რა მოხუცის კაცობა, უახრა ვე-
 შირსა იჯსა: „ უკუთუ ამ მოხუცთან უმეტეს განკვირებელ-
 ებინა საუბრობა, მაშინ მიუცილებელად იგი შიილებდა ჩუქნგ-
 ან უფრო მრავლსა ფუღსა.

გამომცემელი ვლად პრაცხს გარუცხდოს შინაგულთა
 მაღლობა შეძღვრეთა ლექსთათჳს, რომელნიცა აქა წარმოუ-
 ლგებთან მსჯელობასა შეიხვედითა ჩუქნათასა. ღმერთმან იხე-
 ბოს, რათა იველოვნონ თხზულებათა შინა მრავალგუბართა
 სტახათა ზ სასიამოვნო-არს, რათა საშუალო შემამულეთა
 ჩუქნათასა გამოჩნდნენ სხუანთა მამკველნი ვსრეთთა კითხ-
 ლთა საქმეთანი.

სტახთ ნიღებთ
 მთოვარე.

ჩუქნულგორივ მთვარე, ნათლით ნისლს სვლილთ,
 ხან მიჰუარა ვსილი, ღისკო ხან ბრწყინა,
 ეამთა რადღენს სმარცვია, ნიაფი სტვლილთ,
 შემღეგ ჰსჩნდა სრულ-შევენად, სუერა მოჰჳინა: *

არ შინაღავს ღამე, მისთანა სფაღლით
 მის სინათლეს ვტრფობდი, გულისა ძალით,
 როს სხივი შინს ვიღას, ჰაერთა აღით,
 მთოვარემ ჰუარა თვისი, ღისკო თვალთ წინა: *

კუალად ღოდინი შექონდა, ვგრეთ ღამისა,

ღღე დაინდღა ვჭვრეღღი, აღღიღსა მისა
ცას შვესეღღე ჰფინა, შუქნი ნათლისა,
სისარული ჰქროღღა, ზეჭირ მოჰფრინა:-

აღმოვიღა თუშცა, მისი შვენება,
მსწრაფღღ ღრუბელნი ესხნენ, შავნი შინება,
მიო დაჰფარეს მისი, შუქი ჩვენება,
ვნატრი წარსუღღს აზურით, ღრუბელნი ვრგვინა:-

გარღიყარა შემღეგ, ღროთა ღრუბელი,
ვნახე მთვარე მოშლიღღ, აყო სუღღ ბნელი,
შეღღეღღა მიშვენი, სასე ნათღღ მსგღღეღღი,
ვსთქვი ვნახე რა ესე, იგი თუ ვინა:-

ა
ა

ო ს უ რ ი შ ი თ ხ რ ი ბ ა .

ქსანი შვეირცხღღებით მომღინარე განშეოღღი მათათა,
შიქეფრად გარღმოქუხს ჭ კლღენიცა აღღღეღღენ ხმათა,
როს ზეავეღღითა ვაფეჯანის მთა შეენწევის მას
სან ვღღეჯაღღს სეთა, ჭ ვეღღებთა, იჩუღღს მონებას

ჭ მუნ მცხოვრებნი, ოსნი მათა ზელა მღვთმარნი,
 რად გიკვირსთ იყვენ, სსუთგვარ სჯულის ძავერს მქონარნი

*

ძნელთ არს მათში ვლას სიკუდილი მათის ატვისა
 მისი უმეტეს ვინცა არს ღიღის გვარისა,
 მიუსხდებიან მოუწყარენი იმა მკვდრისანი,
 სისხლსა უნდამენ ნათესავნი მის მკუთლელისანი:
 თუ არა უზღეს შეიქმნების ომი ფოცხელი,
 ანუ ერთგვის თოფს, ასროლინებს იგიცა მკუთლელი
 ესგვარ სქიითა, შეიქმნება მათში შტერობა
 ჰსწევებენ ურთიერთს ჭ ექმნებათ სისხლის მღვრელობა.
 ამ მინებებით ჰსჯირთ კეთილი ჭ ერთ პირობა,
 რომ აქუსთ უზომოდ ნათესავთა მოუწყარულობა
 ნატრიან სტუმართ, ფრიადებით ჰატვი მცემარნი:
 თუცა აქუსთ ბიწი, რომ არიან მკირელი მთხოვარნი,
 გარნა მეგობართ საჩუქართ მათცა იციან
 სტუმრის ჰატვი ვინც არიცის მას ღასკინიან
 გაატლვებენ ვიდრე განვლონ მათი სამძლჸარი
 რომ კაცი გზაზედ არ შეემთხვათ მათ ამა კუთარნი.

*

ველისა ღაბა მალას ველსა ზელან მღვთმარნი,

რომელს აშენებს სიკვობებით წყარო მცენარე
 რა მზე ჯერ ღილით ლაქაჩუებს მკარელ ელვასა
 ვნატობ უჭერეცლეთ ამ არის გლას შენებასა.
 ჭ მუნ მკლავრებნიც, რა მზე სრულად გამოზრწყინდების
 გამოვლენ ბანთა ჭ ბერი ვინმე სკანზელ იჯღების .
 მის ჯერ ღუშილით, ჭ მერშელა ხელ წვერ ღასშითა
 იწყებს ანზავსა, ძველსა რასმე; ზოსისასშითა.
 ჭ გარე მისსა ახვევიან ჯერეთ ჭაბუკნი
 უკრსა უპრობენ; ჭ უჭირავთ პირში ჩიბუნნი.

*

გამოვლენ გარე მერე (*) ქიზგანი
 შურგზელან თუსსა კასრთა მტვრთაერი,
 წყაროზელ მივლენ იბანენ პირსა,
 ზოგნი თმას იწვენენ მკვერლ გარდაშლილსა.
 ძუნით მოუშენი ბანით მჭკრეცელნი
 არიან უშხით მათზელ მტრუობელნი.

*

მოვლენ სკამო - მზე რა შიებსა მოვფინების,
 მურიოგანვე უსჩანს, ვითა ბორცვები გამოზრწყინდები,
 მაშინ მღელღონი სსუადა სსუა გვარ იხილვებიან.

ქიზგა თსურით ქალსა ჭქვიან.

კაცთა თვითი მისცა იგნაკისგან ტურფად ელვად ქუთაისში
 შეზღო მტუთი გაძო მწეშესიცი გამოჰსწრდებთან
 კვალად ბანუხერ სრულდებთან შეშოკრებებთან
 თამაშითადა, სიშურითა შეგეტყვიან
 რა მზე ღაცვა შრთიეროსა გნშორდებთან.

*

საშუალ სახლის ცეცხლი შგნებარე
 ხალახუდებიან განგანი გაძე,
 შიშველ შეტავეით, აცხოვეს ბურთა,
 შოგნი, ბოხელში მოწვეულენ შურთა,
 შურდვას კბინა, წექს ბერი ხიმი, (*)
 შირისპირ შისა ღვას ერთი სკამი
 შახვდუ ყანიძათ თოფის შქმეღვდი
 შუახის ხიმი გეშმოს მშობელი
 შოიდგი სკამი მოშიგლე ყური
 შერ აქარლა ხან ემა ვაშურთი
 განარბედვა შემდგომ.

მოწერილი ს. ჰეტერ ბურლიდი მტვილი სს
 მმასთან.

რაიხერე, სეუარდლო მპაო, სინრაულთ მოეწიე ჰე-

(*) ხიმი არს სტ'ელი

ტრეს ქალაქს, რომელმაცა მიმტა დიღისა საკვირველებასა ზ
გმოუაქმელსა საოცრებასა თვისსა შექტირეებისა ზ თუაღ-
გარუნქლენელის, სიკრტისა გამო, რომელთაცა აღწერა არა ძალ-
მიძს ზ შენთვის რცა საჭირო არს: ამისთვის რომელ შენ უო-
ვლასავე; რადცა არს აქა, თუაღით მნახველი ხარ, მაგრამ მე
გვტყვი ამისა ჩემსა.-

ესა უოველი, რადცა თქუილთა ჩემდა აღსკოდას ამის ქალა-
ქისათვის არა გამგებების სიმართლესა: ესე არა არს ქალ ქა,
არამედ ზუზუნური ზ სრული ქვეყნა, ხალცა უოველივე
ქმნილ არს სხუა გუარად. ვიდრედა მანამ ცხოვრება ზ ჩვე-
ულება მანდაური არა სხუად არს, ვითარ მისსა ამის ნაყრჩხალი
ერთს სტაქანს წყალში, უფრო უჭიკრესი წარმოიღვინე მასა
ჭახურის დვიანთ მოკრალთა ვატი, რომ შემომხედო ესტა, სწო-
რეთ იშის მსგავსად განლაგებულივარ, ესეოდენტა დიღმ ქნი-
ერთა აღმოკობილებათ: გან შენებულებათ, წყობილებათა მათათა
ზ სხუათა. რადცა შეეჩება აქაურსა განათლებსა, გონება ჩე-
მი იწრო არს ამისთვის, რათა მოუწვირო. საა ტრეტ არს ჩემთვის,
რომელ ესტა აქ იყო შენ. მსურს გულთოდ გაცნობო უოველი-
ვე, მაგრამ იწრო გონება ჩემი ესრეთ აღკისლარს, რომელ არ
ვიცი, საილამ დავიწყო ზ რახს აჩედა დავაფუძნო არნი ჩემნი.
მომატავე ზ აღვიტვა, რომელ უოველსავე მოგწერ ზ

გაცნობებს. სურვილისამებრ, შენისა, შეძღვრამ რამაც შექმ-
ნა. ხედავ.

✓ მასწავლებელი, ტბილისი დამ.

სასიამოვნოა ჩერილი შენი მივლი, რომელსაცაა შენა
ესტან? მიხვდა. შენი ჩინებულისა მეგას ქალასა და სსუნი. დი-
დად მოხსარულივარ. გარნა მსურდა მე, რათა უოველივე
მოგეწერა ჩემთვის, თუმცადა მიხილავს აღმოვლილი ვეც ქალა-
ქის გარნა სრულებით მიმეფარა და შეძღვრამ ჩემსა მრავალი
ცვალება იქმნა, მე უბნების წოდებაც არა მასსოვს, მაშასად
დამე სასიამოვნო არს და სახლისოცა გაცნობა ჩემი ქვეყნისა
შეგის, სადაცა საყვარელი მემამულენი ჩუქნი იშვიან განათ-
ლებათა და მღიდრდებიან ცნობათამიერ. ხოლო მე აღვიწერ
წინდელსა მღვდმარეობასა საყვარლისა მამულისა ჩუქნი-
სასა; რომელიცა ფრიად გახარებს, ვითარცა შეიღოს ამის
ქვეყნისასა.

კარგათ იცო, რომელ ბუნებამან არა უარგვეყო ზნეობი
ოთა და ფიციკებრთა ნიჭთა შინა თვსთა. მამული ჩუქნი ნა-
ყოფიერ არს. ჰაერი კეთილგანსმული და შეზავებული, თვსებანი
გონებისა და გულისანი არაან მიუღებელი ღირსებანი, მსგავსად

შედგება ბუბლისა ელლადისათა, გირანარა განხეულ ავთაქურ
 რჭელი მლიღრისა ბუნებისა, არა ძალგველვა სარგებლობა ნი-
 ჯთა შიერ მისთა ზე გონებითთა მოქმედებათა ჩუბნთა შარადის
 შეუღვეზოლა საჭიროებანი გარემოებათანი ზე არა ინარმოებოლა
 თაგის უფლგზითი სულო, წმინდა სიყვარული სწავლათა, სიბ-
 რძნისმოყვარებითი კვეთება სრულებისადმი ზნეობითისა ბუნ-
 ბისა ჩუბნისა. ორთაწარსულთა, წელაწადთა შინა ჩინებულთა
 ზრძოლათა, სამძლურთა ზედა ჩვენთა რომელთაცა დაგვი-
 მტკიცეს ჩუბნ რძმელ მტკიცე შარჯჭებნა მეფისა ჳმრუნაგს უში-
 შროებისათვის ჩუბნისა, ყოველივე დაბრკოლება აღ-
 კოცეს.

შემდგომ ღიღის მისა მშვიდობის და მტკიცებისა საგრძო-
 ბელად ჳსხანს განცისკროვნება სხივთა ჳეშმარიტისა განა-
 ძლევისათა მამულსა შინა ჩუბნსა.

გარდა ამისა, რომელ ცუდიღისსა შინა არს ღამნაზა ზე
 სემინარია, ყოველთა სხუთთა აზიერ კავკასიის მხარესა ქალა-
 ქთთა შინა დაწესებულ არიან საერონი ზე სსულიერონიცა
 სასწავლებელნი. მოწაფენი, 4 : რომელნიცა აქ იბრძებიან
 სსენებულთა სასწავლებელთა შინა აღგვითქვენ ფრიად მრავალსა
 სარგებლობისათვის მამულითა. შესაძლებელ არს, რომელ მზასა
 მაგის ნაბერწკა ღიღი, მტკიცე მტკირელ განვრცელდეს ზე ოღესმე

აღვიღეს წაღლის ხარისხსა ზელა სრულებისასა მე აწინააღმდეგობისა
 მღვდმარეობისათვის მამულისა ჩუქისა ესრეთ მოხარული ვრ,
 რომელ მომტრულა შეუძლებელ არს, გული ჩემი მარად ღელ
 ტრეპებას ვინაჲგან შრავათთა ასლგ ზღათა კაცთა იწვეს
 თხზუა შეუნიერთა სტესთა ჭ ატწვრა პრინსალ სხუა ჭ სხუათა,
 სავანთა, რომელთაჲცა იხილივ ქართულისა გმეისა შინა.
 ყოველმან შემამუღმან ჩუქამან ჰსცნა, რომელ განათლებას არს
 უკუჭიციცესი ჭ უსსამელოვისი საფუძველი კეთილმღვდმარეობისა
 ყოველისა საზოგადოებისა, ყოველმან უწეის, რომელ საზო-
 გადობა შემდგარი კეთილდღმრდილთა წვევრთაგან, შეიქმნე-
 ბის განწმედილს წყაროდ საეროთა კეთილმოქმედებათ, დიუ-
 ბია ჭ შემძლებელობისა, მის შინა ჰსცნობს წმინდა ფკლესია-
 ჰქმმარეობთა ძეთა, მოქალაქეობა მამულის მოყვარეთა, ხოლო
 მშობელნი თვისსა ნუგეშსა ერთის სტყუვლ გიონსა; აწინდ
 ღსა ვანსვენებითსა მღვდმარეობასა შინა მ. მულისა ჩუქისასა
 ყოველმან კაცმან მიატყია ყურადღება განათლებასა ზელა,
 მაშასადამე ყოველი წადება, ყოველი მღვდმარეობა, უნდა მო-
 ლოდეს, რომელ მათ ვეუღებათ კაცთა მოყვარენი, სარჩმუნო-
 ნი ჭ ერთგულნი თანმეშრომენი, შემწენი ჭ მჭარველნი ჰქ-
 მმარეობდნენ დაუთქმელ არიან შოშანი კეთილდღეობათანი, რ-
 მელნიცა მოპყინა ქვეყანასა ზელა ჩუქისსა დიდხულმან ერთ

მთავარმან ჩუღანმან, რომელსაც ვხუბს, რათა მხოლოდ ვისა-
 რველოთ ჩუბენ' კეთილობითა მისათა, განვინათლოთ გუთი
 ზ' გონება, რომელიც არს დაწეება ბედნიერებისა ჩუღანისა.
 გარდა ამისა შინიც, რომელ ქართველთა ამქნა ოჯახითად
 მხიარულება, უკეთეს აწინდელსა შემთხვეულებასა შინა გულა
 ყოველისა კაცისა განიხსნა ზ' სახესა წელს მათსა გაიონადა
 მიუჭლომული სიხარული ზ' შუბლა. ბედნიერება ესე ჩუღანი ჯე-
 რეთ არა ძალშია, *სახელდობრ გამოგიცხადო ზ' არცა საჭირო
 არს, ამის თვის რომედ მაინდამ მივიღეთ, მაშასადამე შინ იცო-
 ან' ზედმარჯვნივ ვსტყეს შემამუღეთა ჩუღანთა, რომელ უკე-
 თუ ვანათლებულ იყვნენ, მაინვენ უმადლესს ხარისხად მიღე
 ბედნიერებისა, ამისგაშო მიიტყნენ მის სმულობისადმი,
 რომელიცა აწარმოებს აღყვებასა სამშობლოდას ჩუღანისა სა-
 დასარულთ ვაცობებ, რომელ ჩუღანს ქალიაქში წარსრულს
 კვირას იყო თეატრი ერისსა ჩინებულსა სახლსა შინა, საკურულად
 წარმოადგინეს, შერჩეუნე უკეთესად არლა შეიძლებოდა, გარნარა
 წარმოადგინეს ზ' ვითარ, ამას ყოველსავე საკუთრად მოგწერე
 მომავითხე ყოველნი შემამუღენი ჩემნი, მანდ მონწაველენი
 ზ' ამკრევე იჯობი წაველათა შინა, რომელთაგანცა მამული
 ჩუღანი მოვლის ბედნიერებასა ზ' მაცნობე ყოველი ვითარება მენი
 შემამუღეთა ზ' სჩუათა. მძულბით. შენი ძმა ს. . . .

✓ განცხადება

2020

განცხადებასა შინა წარსრულსა წელსა. გამოცემისათვის
სალოგოტურითა ნაწილთა ტფილისის უწყებათსა აწირდეს.
1832-სა წელსა. თქმულიყო, რომელ გამოცემა პირველსა და
მეორეს რიცხვებსა შინა, გარნა რაღვანაც იწყო გამოცემასა
განცხადებისა შინა რუსულსა და თათრულსა ენებსა და ზედა
ამისთვის სტამბასა შინა იქმნა დაბრუნდება. გართულსა ენასა
ზედა ყოველთვის გამოცემა იგი სულისა და ცხარე რიცხვებსა შინა.
უკეთეს საზოგადოებასა შინა ეთილიმირეკიდებთათა ყურად-
ღებდა სასარგებლოსა ამას გამოცემასა ზედა და ისურვა კვლის-
მოწერა, შინა მიუკიდებელად გინგრძელდება გამოცემა და აღს-
რულდება ყოველი აღთქმული. ხოლო წინასაღმდეგობასა შემო-
ხვევასა შინა იგი დაღდება და მათ, რომელთაცა მოუწერიათ
კვლი მისაღებად განცხადებისა და სალოგოტურითა ნაწილთა,
დაღებულის წელიწადში რუსა მანეთიდაც ხელრასამებრ მიე-
მტევათ ფული.

გებართულისა დაბეჭდულად. ტფილისი, იანვრის 20-სა 1832 წელსა.